

AFRIKA

NARAVNOGEOGRAFSKI OKVIR

POVRŠJE

Površje Afrike v osnovi predstavlja **predkambrijski Afriški ščit** iz magmatskih kamnin, vendar je ta osnova marsikje prekrita s sedimentnimi kamninami, ki so jih nanesele reke in veter.

Od predkambrija naprej praktično ni prihajalo do nobenih gubanj (izjeme: Atlas na severu, Zmajeve in Kapske gore na jugu).

Bolj pomembno je bilo **tektonsko prelamljanje**, dviganje, spuščanje, ... ki se še vedno nadaljuje na vzhodu celine. Tam se afriška celina cepi na dvoje. Prav prelamljanje je vzrok za današnje značilno izmenjavanje kotlin (kongova, kalaharska, čadska, ...) in planot, višavij, ...

PODNEBJE in RASTJE

Najpomembnejši podnebni dejavnik je geografska širina. Afrika je nahaja skoraj v celoti v vročem pasu.

Ob **ekvatorju** je območje stanega nizkega zračnega tlaka, zato se tja stekajo pasati, ki prinesejo veliko padavin. Tu (in na vzhodnih obalah Madagaskarja) rase tropski deževni gozd.

Savanski pas obdaja območje ekvatorialnega podnebja v obliki podkve (na S, J in V), ob južnem in severnem 30. vzporedniku pa so nastale **puščave** zaradi visokega zračnega pritiska. Sahara in Namib segata na zahodnih obalah prav do morja zaradi hladnih morskih tokov.

Skrajni sever in jug segata že v **subtropski toplotni pas**. Zahodne obale ob Sredozemskem morju in skrajni JZ celine imata sredozemsko podnebje, na JV pa je vlažno subtropsko podnebje.

DRUŽBENOGEOGRAFSKI DEL

Afriške celino severno od Sahare poseljuje belo arabsko prebivalstvo, južno pa črnci.

ZGODOVINSKI RAZVOJ

Evropejci so bili v stiku s severnoafriškimi deželami že v antiki, južneje so prišli komaj v 15., 16. st. (Portugalci so prvi obpluli Afriko) in se najprej zanimali za obalna območja. Za notranjost so se začeli zanimati komaj v 19. st. Afriko so si razdelile evropske **kolonialne velesile** in takratne meje so ostale skoraj nespremenjene do danes. Tudi posledice kolonializma so ostale še danes zelo vidne.

Ko so se v 60-ih letih 20. st. afriške države osamosvojile je bilo to le bolj formalno. Nekdanje matične države so ostale glavni gospodarski partnerji teh držav, še vedno so se mešale v njihovo notranjo politiko, ... (**neokolonializem**). To je bilo obdobje trenj, državljanskih vojn, ki trajajo še danes, vendar je postopno uvajanje demokracije dober znak, da se Afriki obetajo boljši časi.

GOSPODARSTVO

Afrika je celina z najbolj problematičnim gospodarskim razvojem. To velja posebej za podsaharsko Afriko. Izjema je le Južna Afrika, ki ima BDP skoraj enak kot vse ostale podsaharske države skupaj.

Zaradi neokolonializma je večina držav še vedno odvisna od izvoza enega ali dveh proizvodov (kmetijski pridelki in rude). Temu rečemo **monostrukturno gospodarstvo** in ga lahko padec cen nekega proizvoda na svetovnem tržišču zelo prizadene. Cene surovin, ki jih Afrika izvažajo so v zadnjih desetletjih padale, zato je, podobno kot v Južni Ameriki, prišlo do velike dolžniške krize.

Najpomembnejša dejavnost je **kmetijstvo** (ponekod je delež kmečkega preb. 90%). Zelo razširjeno je selitveno poljedelstvo (požgejo del gozda, ko se zemlja izčrpa gredo naprej). V tržnem kmetijstvu Afrika najbolj izstopa v izvozu kakava.

Ker je afriška celina tako stara, ima veliko **rudnih bogastev**. Ima največje zaloge diamantov, zlata, platine. Številna so tudi nahajališča boksita, urana, bakra, železa in energijskih virov kot so nafta, premog in zemeljski plin. Med vsemi državami daleč izstopa Južnoafriška republika (1. mesto v proizvodnji zlata, platine, 2. mesto v proizvodnji črnega premoga, 5. mesto v diamantih, ...).

Le redkim državam (Južna Afrika, Tanzanija, Kenija, nekatere države na severu) v Afriki je uspelo razviti **turizem**. Z dohodki, ki jih prinese lahko vsaj deloma pokrijejo zunajtrgovinski primanjkljaj (izvožene surovine so poceni, uvoženemu blagu pa se cena viša).

OSTALI PROBLEMI

V 2. polovici 20. st. je Afrika, še posebej države J od Sahare, doživela **demografsko eksplozijo**. Rast prebivalstva je z načrtovanjem družin uspelo omejiti le bolj razvitim državam. Močno povečano prebivalstvo je en od vzrokov za to, da količina pridelane hrane na prebivalca pada (edino območje na svetu). Posledica je **lakota**.

Ravno nasproten učinek ima **AIDS**, ki postaja vedno bolj resen problem. V podsaharski Afriki namreč živijo 2/3 vseh okuženih ljudi na svetu. V Svaziju je okužena več kot četrtnina odraslega prebivalca. Leta 2007 je v Južnoafriški republiki zaradi aids-a umrlo 350.000 ljudi. V Zimbabveju je v manj kot desetih letih pričakovana življenjska doba padla za več kot 20 let, naravni prirastek pa se je v dvajsetih letih zmanjšal za več kot 3krat!